

“Una de les millors coses que ha fet Zapatero és distanciar-se de Bush”

Zapatero, el primer dia que entra al despatx presidencial, no se'l troba del tot buit... Hi havia una foto del desembarcament a Perejil!

—Aznar tan sols va deixar-hi allò que considerava institucional, i s'hi destacava una foto de mida gran, com un pòster cinematogràfic, que recordava la famosa escena dels nord-americans a Iwo Jima: s'hi veia un grup de militars espanyols clavant triomfalment la bandera espanyola en aquell illot habitat per cabres i momentàniament defensat per mitja dotzena de gendarmes marroquins. Zapatero va retirar-la de seguida, però l'episodi no sols demostra que Aznar considerava la reconquesta de Perejil el punt més brillant de la seua política internacional, sinó que explica les relacions d'Espanya amb el món àrab... Aznar va desenvolupar l'esperit de croat castellà que havia interioritzat. Fa anys, quan era un simple polític castellano-leonès, *El País Semanal* va convidar algunes persones a disfressar-se del seu personatge favorit, i ell va fer-ho de guerrer cristià medieval. El nucli de la ideologia del PP és aquest, un espanyolisme neofranquista, nacionalcatòlic, segons el qual Espanya existeix des de l'inici dels temps.

—**Parlem de Melilla. A una persona com Zapatero, de sòlides conviccions democràtiques i igualitàries, no li degué resultar fàcil aixecar-hi la tanca...**

—És cert. Ha estat la decisió més difícil de la legislatura, i va encarregar a la vicepresidenta [Fernández de la Vega] que la tanca no fóra agressiva. Que no poguera botar-se, i que si hom ho intentava no es lesionara. Uns *geos* van fer-hi la prova.

—**La relació amb el Marroc no ha estat tan fluida com semblava...**

—Amb motiu de la tanca, el Marroc va començar a cooperar força: netejà la zona fronterera amb Melilla, repatrià immigrants subsaharians i quan Zapa-

El periodista d'‘El País’ Javier Valenzuela va ser cap d'informació internacional de la Moncloa durant els dos primers anys de govern de Zapatero. Autor de ‘Viajando con ZP’ (Debate), tot seguit opina sobre la política exterior espanyola.

tero va assabentar-se que els deixaven abandonats en una zona desèrtica a tocar d'Algèria, va aconseguir una partida de la Unió Europea perquè aquest procés es fera de manera humanitària.

—**Van retirar-se les tropes de l'Iraq, s'han relaxat les relacions amb el món àrab..., però l'estat és a la diana d'al-Qaida. Que en pensa Zapatero?**

—No va retirar les tropes de l'Iraq per calmar al-Qaida, sinó perquè aquesta guerra era una errada en la lluita contra al-Qaida, que al remat n'eixí reforçada amb nous reclutes. Per què continua Espanya al punt de mira? Bàsicament, perquè és el país de l'Europa occidental amb més presos islamistes: els jihadistes jutjats per l'11-M, les més de 200 persones d'aquest corrent empresonades els últims tres anys... Els jihadistes reclamen la llibertat de tots. I hi ha Ceuta i Melilla, que a termini mitjà seran una qüestió molt i molt espinosa, perquè ens col·loca al nivell d'Israel respecte els territoris palestins. Finalment, pensem que les tropes espanyoles continuen a l'Afganistan.

—**Descartaríeu atemptats islamistes abans dels comicis del 9 de març?**

—Les forces de seguretat espanyoles estan en alerta màxima. Al Ministeri de l'Interior tenen clar que grups islamistes tramen un atemptat. També s'ha redoblat la seguretat a l'exterior; només cal visitar qualsevol centre de l'Institut Cervantes als països àrabs. En són objectius, com les tropes al Líban i l'Afganistan. L'opinió pública espanyola ha d'esperar sang, suor i llàgrimes, en aquest camp.

—**Zapatero va fotografiar-se amb la kuffiya palestina al coll. Calia això?**

—Sí, totalment. Li la van donar uns joves sahrauís, és un mocador panàrab...

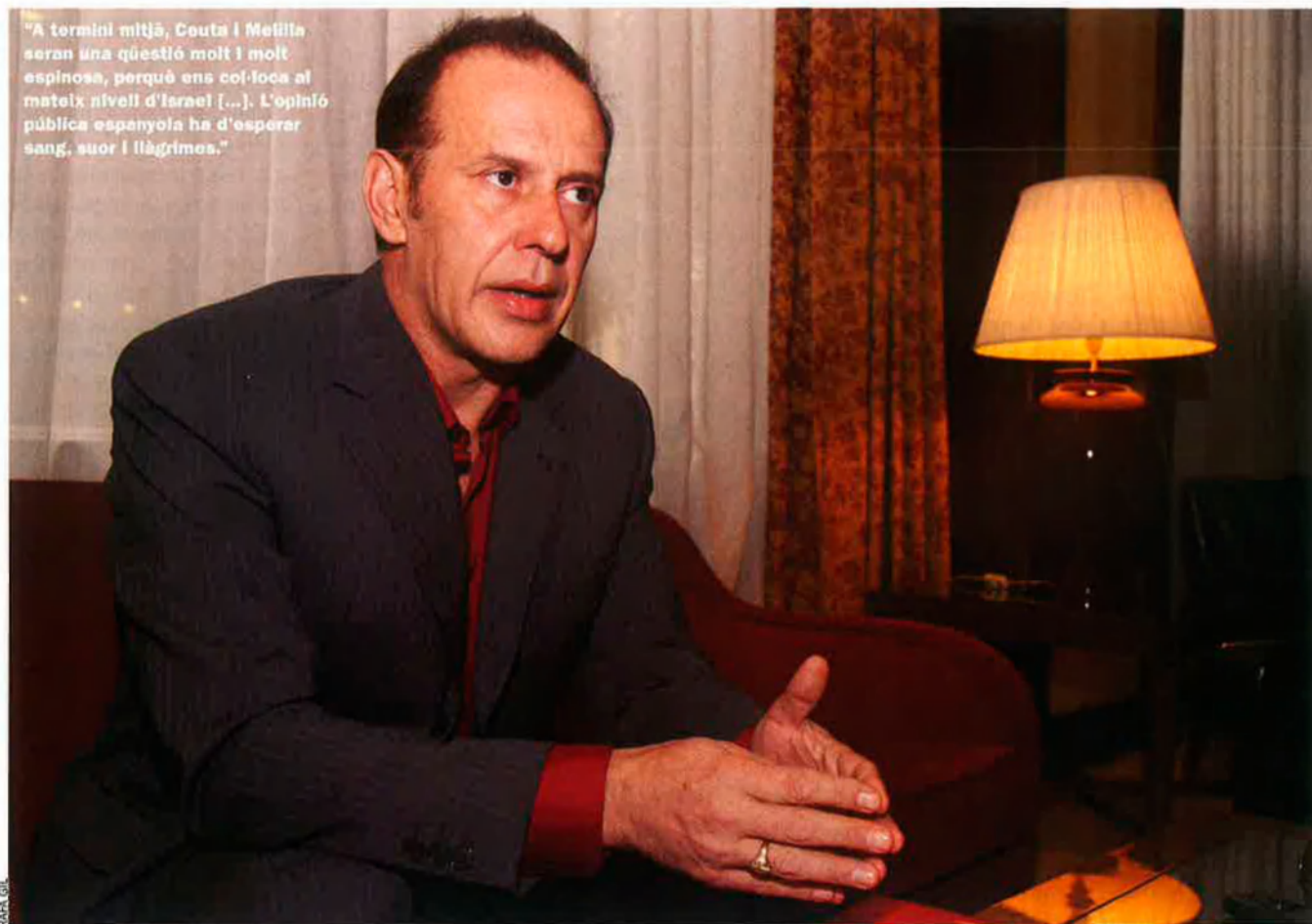
—**...Però molt associat als palestins.**

—Sí, sobretot en aquell moment [juliol de 2006], perquè hi havia la crisi d'Israel amb el Líban. Encara que s'associe amb els palestins, em sembla igualment bé; aquesta és la política tradicional espanyola. Espanya sempre ha defensat, tret de l'època d'Aznar, que els palestins han de tenir un estat propi, viable i segur als territoris de Gaza, Cisjordània i Jerusalem oriental, i de seguida. És una posició absolutament majoritària al poble espanyol.

—**Una altra bandera de la seua política exterior és l'Aliança de Civilitzacions. Com va gestar-se?**

—Al setembre de 2004, quan assisteix a la seua primera cimera de l'ONU, Zapatero ja havia retirat les tropes de l'Iraq i volia presentar-hi noves propostes per a reactivar el paper de l'ONU. La lluita contra el terrorisme jihadista no ha de ser només policíaca i judicial, sinó també social, cultural i ideològica. Es tracta de destacar els valors compartits per tothom: rebutjar la violència terrorista, l'agressió a civils innocents, com a eina de qualsevol reivindicació. Però encara tenim més valors en comú: el profeta Muhammad parla de la igualtat substancial dels humans, de la igualtat entre homes i dones, del dret de les persones a escollir els seus dirigents, del dret a la llibertat d'expressió, de la no-coerció en matèria de pensament... Això és comú a totes les civilitzacions i religions, i l'Aliança de Civilitzacions vetlla perquè un grup de savis mundials elabore aquest discurs i es transmeta als mitjans de comunicació, a l'escola... És un projecte a llarg termini.

—**I en quin punt es troba ara?**

"A termini mitjà, Couta i Melilla seran una qüestió molt i molt espinosa, perquè ens col·loca al mateix nivell d'Israel [...]. L'opinió pública espanyola ha d'esperar sang, suor i llàgrimes."

—De bon començament va fer molt riure. A Espanya, riure és fàcil, i encara més entre els ignorants de la dreta. Però diversos països europeus, sud-americans, Turquia, Kofi Annan i l'ONU hi han donat suport... El segle XXI no és plantejat en termes de jihad contra croada, sinó entre allò que tots tenim en comú.

—Zapatero avala l'entrada de Turquia a la UE, però encara hi ha molts aspectes que l'allunyen d'Europa.

—A *El País Semanal* vaig fer un reportatge titulat "¿Són los turcos europeos?" La resposta va donar-me-la Orhan Pamuk, que temps a venir seria premi Nobel: "Els turcs són europeus perquè ho volen ser." Certament, els turcs sempre han marxat cap a l'occident, cap a Europa, sempre han volgut ser europeus. L'imperi Otomà ja es considerava europeu, i Europa l'hi considerava. Els turcs volen ser europeus i fan enormes sacrificis, fins i tot amb un govern islamista, en aquest sentit. Resta molt per fer si parlem dels kurds, però fins i tot ells ja tenen

alguna ràdio i televisió en kurd, cosa impensable fins fa no gaire.

—És francòfil, Zapatero?

—En el bon sentit de la paraula, sí. En tot allò que França ha aportat a la modernitat: el segle de les llums, la Revolució Francesa, totes les aportacions a la llibertat i als drets humans, pel que fa al pensament racional, l'uropeisme..., sí, és francòfil. Zapatero pensa que ha de tenir una gran relació amb França.

—Tenia gran sintonia amb Chirac...

—...i en té ara amb Sarkozy. De fet, ja tenien molt bona relació quan aquest era ministre de l'Interior. Jo he sentit dir a Sarkozy que "tant de bo els socialistes francesos foren com Zapatero".

—Encara el fitxarà i tot!

—En un dels debats amb Ségolène Royal li va dir que ell era més amic de Zapatero que no ella. Zapatero és francòfil, i Chirac i Sarkozy, hispanòfils; tots dos consideren que la llatinitat que França representa a la UE està en inferioritat, al costat d'Alemanya i el Regne Unit, si Espanya no s'hi implica a fons.

—A més, Chirac digué a Zapatero: "Sóc més d'esquerres que no Blair."

—Blair féu el *new labour* en què d'alguna manera va basar-se Zapatero, però derivà tant cap a la dreta que al final costava de diferenciar-lo d'un conservador moderat. Chirac, en canvi, sempre ha tingut el vell component gaullista de la política social, com la democràcia cristiana alemanya o italiana. Chirac parlava molt de la fam, del subdesenvolupament, del tercer món... Fins i tot va proposar l'impost sobre els avions, mentre que Blair no hi era sensible. Això fa evident que hi ha esquerres liberals i dretes socials.

—"La vella Europa està com nova", ha dit Zapatero, però el no francès a la Constitució pesa molt.

—Va ser molt dur, sí. Del temps que vaig passar a la Moncloa, és quan vaig percebre més estupor, perplexitat i tristor, molta tristor. Espanya havia fet els seus deures, però en canvi Chirac va fer una lamentabilíssima campanya pel referèndum constitucional.

—No pitjor que els socialistes, però.

—Bé, aquests no cal dir-ho! Els francesos votaven motivats per tot, tret de la Constitució europea! Era un no a tot: al fontaner polonès, a la corrupció municipal, a Turquia, a Chirac...

—Sarkozy s'assenta a França, i Merkel, a Alemanya. Seran el Mitterrand i el Khol de l'era de Felipe González?

—No sé si al poder o fora, però sí que crec que ells dos, Zapatero, Gordon Brown o David Cameron, Donald Tusk [primer ministre polonès], Romano Prodi i Walter Veltroni marcaran la política europea de les tres o quatre properes legislatures. Tenen clar que el segle XXI necessita més Europa. País per país, pesen ben poc, però els costa de transmetre-ho a unes opinions públiques que són més nacionalistes, més sobiranistes, que no els seus líders. Per això pense que hauria estat millor evitar els referèndums i que la Constitució l'hagueren aprovada els parlaments, com el tractat de Lisboa. A molta gent Europa li sembla una idea etèria, però alhora el món demana més Europa. No seran els americans, els qui crearan un nou escenari a l'Afganistan; aquests són d'una turpitud majúscula!

—S'acosten comicis als Estats Units, i entenc que és l'ocasió que espera Zapatero per a millorar les relacions amb aquest país. Com ho veieu?

—Admire molt els Estats Units. Hi he viscut uns quants anys, he defensat davant Zapatero —i ell m'ha dit que pensava igual— que és un país amb una elevada capacitat autocrítica i que els mateixos nord-americans faran autocrítica de la guerra de l'Iraq i enviaran a passejar els *neocons*. Les legislatives del 2006 van significar una gran derrota republicana. A Bush, ja ningú no li fa cas, és un ànec coix, un *lame duck*. No mana més enllà de Belt Way [la circumval·lació de Washington], si bé és cert que continua essent el *commanding chief* i té a l'abast el botó nuclear. Paral·lelament, renaix el pensament liberal d'arrel jeffersoniana... El cinema de Hollywood és molt i molt crític amb la política exterior nord-americana i les desigualtats socials. El fonamentalisme neoconservador, tan admirat per la dreta espanyola, s'ha acabat. Guanye qui guanye al novembre, es reforçarà el llaç transatlàntic Unió Europea – Estats Units. És urgent, per a Espanya i Europa, posar el comptador a zero i començar a treballar de bracet.

“Zapatero no ha vist Castro, ni hi ha parlat mai. No té el mite dels guerrers, de Sierra Maestra ni del Che Guevara”

—En tot cas, el distanciament respecte a Bush...

—...em sembla perfecte. És una de les millors coses que ha fet Zapatero: ha mantingut la seua dignitat i la de l'electorat espanyol. A més, sense pagar preu polític ni econòmic. Ha estat gratis.

—Sí, però alhora hem vist Zapatero pidolant salutacions de Bush.

—Són els mitjans de comunicació, que agiten tot això!

—També va fer costat clarament a Kerry, Schröder i Royal. Penseu que va ser imprudent?

—No ho crec. Fer costat a aquells que et són més afins ideològicament està bé i no evita que després tingues bona relació amb els guanyadors. Dit això, quan hom es posa el vestit de president del govern, no ha de pronosticar resultats electorals. A Zapatero, li vaig retreure que ho fera en el cas alemany: hauria d'haver dit que la decisió era del poble sobirà, i que qual·sevol elecció seria ben rebuda. Ara bé,

l'ofici d'estadista internacional també s'aprèn. Ell arribà al govern sense gaire experiència internacional, i n'adquireix amb l'exercici, com tothom. Avui dia ha perdut impuls, lluentor i activisme internacional, viatja molt menys que fa un any i mig, però en canvi domina més bé l'escena. Si venç, ha de reprendre aquest activisme internacional. Les reformes territorials i el procés de pau amb ETA l'han allunyat dels afers internacionals.

—Passem breument a Sud-amèrica. Bachelet ha estat una decepció?

—No. Xile és un país profundament conservador, tant com França, i li costa d'avançar en les reformes perquè hi troba molta resistència. A Xile, les dades macroeconòmiques són molt bones, però hi ha més desigualtats socials que no ens pensem, hi ha molts pobres. Satisfere aquest sector, enfrontant-se a unes classes mitjanes i burgeses molt conservadores, costa molt, i més encara si ets dona.

—Tot sovint se situa Zapatero en una foto imaginària amb Castro, Morales i Chávez. Hi ha contribuït, a això?

—La dreta ha venut aquesta imatge, però en realitat ell ni ha vist Castro ni hi ha parlat mai, ni telefònicament. Ho han fet Fraga, Aznar i Rajoy, però mai Zapatero, que no té cap simpatia pel règim castrista actual. Per raons d'edat, no té el mite dels guerrers, de Sierra Maestra, del Che Guevara...

—Ni propicia canvis a l'illa.

—Sí, sí que fa coses sobre això. Hi ha consens internacional que no hi ha res a fer fins que Castro no mora. La resta, és agitació. Fins aleshores, cal ajudar els dissidents, donar-los suport, que no s'afone l'economia, que no es deteriore la situació dels habitants...

—I Hugo Chávez?

—No simpatitza gaire amb ell, però entén que ha estat escollit democràticament i que ha de tractar-hi.

—I Evo Morales?

—Va ser deslleial amb Zapatero, no el va advertir de les nacionalitzacions que enllestia. Morales l'ha decebut, es comporta erràticament, és confús... Els amics a Sud-amèrica són Lagos i Bachelet a Xile, Lula al Brasil, Óscar Arias a Costa Rica... Els socialdemòcrates. El que no pot fer Espanya és trencar llaços amb l'Amèrica Llatina, governe qui governe.

Victor Maceda